

Indlæg i Kriminalistforeningen den 8. februar 2018 af Helle Lokdam, formand for den rets- og kriminalpolitiske tænketank Forsete samt forsvarsadvokat

Ungdomskriminalitet – regeringens udspil

Indledning:

På vej længe: 4 borgerlige partilederes artikel i Berlingske i september 2014 - forud for sidste valg - om at nedsætte den kriminelle lavalder til 12 år og om at indføre en ungdomsdomstol.

Efter valget: Søren Pind, Justitsminister – ville bruge et år på at få viden frem, work shops

Efterår 2016, inden der var kommet et udspil: ministerskifte, Søren Pape Poulsen blev justitsminister

Lars Løkkes åbningstale i oktober 2017: omtaler forestående udspil om ungdomskriminalitet

Regeringens udspil:

Udsendt i oktober 2017

Starter med at slå fast: Glædeligt at ungdomskriminaliteten for de 10 – 17 årige, de seneste 10 år har været faldende, antallet af sigtede og mistænkte er mere end halveret.

1% af en ungdomsårgang begår 44% af alle årgangens straffelovsovertrædelser.

Regeringen vil overfor den såkaldte **"hårde kerne"** gribe ind tidligere og konsekvent allerede 1. gang de begår kriminalitet.

De unge (12 – 17 årige) opdeles i tre kategorier: **"unge i fødekæden", "unge i risikozonen" og "den tidlige forebyggende indsats"**.

Fsva. "den tidlige forebyggende indsats" handler det om at styrke den generelle forebyggende indsats over for alle børn og unge. Dette tænkes gennemført ved at styrke SSP-samarbejdet mv. (uddannelse i kriminalitetsforebyggelse, effektiv udveksling af personoplysninger og forebyggelsesenheder i alle politikredse). Det lyder meget fornuftigt. Jeg vil ikke komme nærmere ind på dette.

Fsva. "unge i risikozonen" drejer det sig om unge i alderen 12-17 år, mistænkt for at have begået mindre alvorlig kriminalitet. Det anslås at være ca. 6.600 unge. Initiativerne overfor denne gruppe handler om mulighed for at give ungepålæg, som f.eks. samfundsnyttigt arbejde, at politiet skal håndhæve ungepålægget, og at der kan overvejes forældrepålæg. Jeg vil heller ikke komme med bemærkninger til disse forslag.

Endelig er der ” **unge i fødekæden**”. Det drejer sig om ca. 700 unge i alderen 12-17 år (så vidt jeg ved kun 100 i alderen 12-14 år), som har begået eller er mistænkt for at have begået personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet og som samtidig har en række risikofaktorer (f.eks. tidligere begået kriminalitet, opvokset i et kriminelt miljø, misbrugsproblemer).

Initiativerne overfor disse unge består i:

- Ungelavalder – Ungdomskriminalitetsnævn – Straksreaktion og forbedringsforløb – Forpligtende ansvar for kommunerne – Forpligtende afgørelser for de unge – Ungekriminalforsorg – Styrket mulighed for magtanvendelse på institutioner

Ungelavalder på 12 år indføres. Det vil sige, at unge ned til 12 år der MISTÆNKES for at have begået grov kriminalitet skal for et ungdomskriminalitetsnævn. Det fremhæves i forslaget, at børn ikke skal i fængsel, men at der skal tilrettelægges en skræddersyet indsats for den enkelte, som skal bringe den unge ud af kriminalitet.

Ungdomskriminalitetsnævn skal oprettes i hver politikreds og behandle sager om unge mellem 12- 17 år, som vurderes at være i fødekæden til den hårde kerne af kriminelle.

Nævnet ledes af en dommer og har desuden en fra politiet og en fra kommunen som deltagere.

Nævnet skal kunne inddrage fagfolk og andre resourcepersoner, med henblik på at skræddersy de tiltag der skal sættes i værk overfor den unge.

Nævnet skal arbejde med meget korte frister. For børnene (12-14 år) skal politiet henvise sagen til nævnet senest 10 dage efter mistanken om kriminalitet, og nævnet skal behandle sagen senest 4 uger senere. For unge 15-17 år, skal sagen henvises til nævnet umiddelbart efter dom og behandles senest 14 dage efter endelig dom. Ved domstolene skal sagerne behandles efter en særlig fast-track procedure.

Straksreaktioner og forbedringsforløb er de muligheder nævnet kan iværksætte.

Straksreaktionerne kan være opdragende og genoprettende, f.eks. rense efter hærværk, vaske brandbiler, gøre rent eller rydde op på offentlige arealer ... Formålet er at markere konsekvens.

Forbedringsforløbene kan være af op til 2 års varighed – og for de 12-14 årige i helt særlige tilfælde op til 4 år. De skal være skræddersyede for det enkelte barn. De kan indeholde forældreinddragelse, konfliktråd, og kan også indeholde institutionsanbringelse.

Forpligtende ansvar for kommunerne. Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse skal være bindende for kommunerne. Det vil sige, at kommunerne har pligt til at iværksætte og gennemføre nævnets beslutninger.

Forpligtende afgørelser overfor de unge. Nævnets afgørelser er bindende for den unge. Hvis bestemmelserne ikke overholdes, genoptages sagen og skærpede tiltag kan fastsættes. For de 15-17 årige, der har fået en betinget dom med vilkår om at efterleve Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse, kan det betyde, at frihedsstraf udløses.

Ungekriminalforsorg. En ny institution under Kriminalforsorgen skal oprettes, som sammen med kommunerne skal sørge for at de unge overholder forpligtelserne. Der skal tilknyttes en tilsynsførende til den unge.

Magtanvendelse på institutionerne styrkes, med øget adgang til kameraovervågninger, døralarmer, visitationer og begrænsninger i brugen af mobiltelefoner.

Forsete finder, at regeringens udspil indeholder flere problemer og betænkeligheder:

Først skal det dog nævnes, at en øget indsats overfor truede og sårbare børn kan være en rigtig god ide.

Det er vigtigt, når det drejer sig om børn, at der tages udgangspunkt i, at indsatsen skal være **helhedsorienteret**: dvs. tager udgangspunkt i barnets samlede situation og behov og ud fra det lave en pakke af tiltag, som støtter barnet i forhold til alle dets problemer: forældre, skole, fritid mv.

Forsete ser 3 hovedproblemer:

1: Manglende retssikkerhed for barnet

- I forslaget tages udgangspunkt i at barnet **mistænkes for grov kriminalitet**. Man er efter min opfattelse inde i **straffeprocessens** område, når der tages udgangspunkt i/lægges vægt på en **konkret kriminel handling – ordvalget** i forslaget støtter også, at det er det, der menes: indsats mod ungdomskriminalitet, ungdomskriminalitetsnævn, ungekriminalforsorg

- nødvendigt at de **straffeprocessuelle retssikkerhedsgarantier** efterleves: forsvarer, prøvelse ved en domstol osv... Vi er inde i **EMK artikel 6** og **Børnekonventionens** område

- **EMD: Blokhin mod Rusland**: støtter synspunktet: det drejede sig om en 12 årig som havde afpresset en 9-årig – man lagde vægt på, at anbringelsen af drengen var en direkte konsekvens af den kriminalitet, som myndighederne påstod, at drengen havde begået. EMD lagde endvidere vægt på, at selv om der ikke formelt i national ret var tale om en straffesag, indeholdt sanktionen klare elementer af både at skulle tjene til afskrækkelse og straf, og anbringelsen fulgte ikke et uddannelses formål. Altså: Der lægges vægt på, hvad der faktisk foregår og ikke de ord, der anvendes – og dermed er man inde i det straffeprocessuelle område og retssikkerhedsgarantierne træder i kraft med ret til "legal assistance" mv...

- **forslagene krydser det sociale område med det strafferetlige:**

- **lov om social service § 58** handler om mulighed for at anbringe unge uden samtykke, når der på en række parametre, så som svære sociale vanskeligheder: misbrug og kriminel adfærd nævnes blandt andet. Vigtigt; at der her nævnes "**kriminel adfærd**". Det er noget andet at tage udgangspunkt i "**en grov kriminel handling**" på et **mistanke** grundlag

- endelig er det påfaldende at **14-årige vil blive behandlet dårligere end 15-årige**,

2. Ungdomskriminalitetsnævn og Ungekriminalforsorg

2 nye – dyre – institutioner

- **Ungdomskriminalitetsnævnet** skal bestå af en dommer, en fra politiet og en fra kommunen. Det er politiet, der skal visitere sagerne til nævnet: en underlig **sammenblanding af funktioner**.
- Forsete foreslår, at der i stedet **strammes op i forhold til de eksisterende børne- og ungeudvalg** og indføres et **kommunalt udvalg**, som består af de fagpersoner, der er omkring barnet og med mulighed for at trække eksterne kompetencer ind efter behov – der kan hentes inspiration fra **Norge** fra den såkaldte **norske model med "konferencecirkler"**, der drøfter den unges situation og lægger handleplaner.
- god ide, at **"udvalget" tillægges kompetence** til at træffe beslutninger, som kommunen derefter har **pligt** til at gennemføre
- god ide, at "udvalget" skal **følge op på handleplanerne**
- vanskeligt at se, hvorfor et "ungdomskriminalitetsnævn" skulle være **hurtigere** end et kommunalt udvalg. Alle kan være enige om, at en hurtig sagsbehandling er vigtig ikke mindst, når det gælder børn og unge – forudsat naturligvis, at der foregår en forsvarlig sagsbehandling
- **Ungekriminalforsorg**: en sær hybrid at lægge ind over kommunernes sagsbehandling – ikke gode erfaringer med samarbejdet mellem kommunerne og kriminalforsorgen i forbindelse med projektet **"god løsladelse"**

3. Magtanvendelsen på institutionerne styrkes:

- de **øgede restriktioner**, der nævnes: øget kameraovervågning, dør alarmer, visitationer, begrænsninger i brug af mobiltelefoner: **ligner et fængsel**, selv om man vælger at kalde det noget andet
- i forslaget nævnes at **børn ikke skal i fængsel**: rigtig godt, men så nytter det ikke at indrette institutionerne, som fængsler og så bare kalde dem noget andet
- i den forbindelse påfaldende, at det er den mest restriktive af de nuværende surrogatinstitutioner, **"Grenen"**, der er brugt som forbillede for forslagene

Jo mere restriktive foranstaltninger, som opleves som straf, jo mere bliver barnet/den unge skubbet i retning af at rykke ind i en kriminel løbebane ... - det er en **modsat konsekvens af intentionen med forslaget!**

